



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2016-04-01
Stockholm

Mål nr
M 9574-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-10-05 i mål nr M 794-15, se bilaga A

KLAGANDE

Mullsjö Energi & Miljö AB, 556198-5598
Box 800
565 18 Mullsjö

Ombud: Advokaterna M B och H T

MOTPART

Länstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

SAKEN

Ansökan om tillstånd till och lagligförklaring av vattenanläggning samt tillstånd till bortledning av grundvatten vid vattentäkten Fisket i Mullsjö kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på följande sätt.

- A. Tidsbegränsningen av tillståndet upphävs.
- B. Prövningsavgiften nedsätts och fastställs till 34 200 kr.

Dok.Id 1263532

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mullsjö Energi & Miljö AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom på så sätt att föreskriften om tidsbegränsning av tillståndet till 30 år upphävs samt att prövningsavgiften fastställs till 34 200 kr.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har vidhållit sin tidigare inställning att tillståndet inte ska tidsbegränsas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört i huvudsak följande. Bolaget ansökte om tillstånd utan tidsbegränsning. Ingen av remissinstanserna yrkade att tillståndet skulle tidsbegränsas och frågan aktualiserades inte heller från domstolens sida. Målet har bedömts vara av enkel beskaffenhet och har avgjorts utan huvudförhandling utan att bolaget förelades att slutföra sin talan. Bolaget har således varken haft anledning eller möjlighet att argumentera i frågan. Enligt praxis saknas skäl att tidsbegränsa tillstånd till uttag av dricksvatten som är av allmänt intresse. Ett sådant tillstånd ska tidsbegränsas endast om det är påkallat av omständigheterna i det enskilda fallet. Vattenbehovet i detta fall kan inte förväntas förändras i framtiden och en jämförelse med andra tillkommande verksamheter kommer i princip alltid leda till att dricksvattenförsörjningen får företräde. Det finns inte heller några indikationer i underlagsmaterialet som pekar på att grundvattenresurserna skulle vara knappa i området. Tvärtom visar bolagets utredning, som stöds av SGU, att tillgången till grundvatten är god. Uppföljningen av Mullsjökärret är säkerställd genom villkor 3 som föreskriver hydrologisk kontroll av kärret. Skulle det visa sig att det mot förmodan uppstår negativa effekter på kärret kommer bolaget att i samförstånd med tillsynsmyndigheten vidta erforderliga åtgärder.

Enligt 24 kap. miljöbalken finns vidare möjlighet för både centrala och lokala tillsynsmyndigheter att ansöka om att helt eller delvis upphäva tillstånd eller ompröva tillståndet när det gäller mängden grundvatten som får bortledas samt ändra eller upphäva villkor eller meddela nya sådana. Ovissheten kring framtid klimatförändringar

kan på så sätt hanteras på ett rimligt sätt både för va-huvudmannen och för tillsynsmyndigheten. Tillståndsprocessen är även från verksamhetsutövarens synpunkt en tidskrävande och kostsam process. En omprövning bör vid en jämförelse vara ett mer begränsat förfarande som endast aktualiseras om det finns ett verkligt behov. Myndigheternas nedprioritering av ärenden enligt 24 kap. miljöbalken utgör inte i sig något skäl till att tidsbegränsa tillståndet i detta fall. Bolaget vidhåller att beräkningarna av vattenbehovet är korrekta och att det inte finns någon risk för överdimensionering av gällande tillstånd.

Målet har bedömts vara av enkel beskaffenhet och har avgjorts utan huvudförhandling. Underlagsmaterialet har varit relativt begränsat. Prövningens begränsade omfattning bör medföra att prövningsavgiften sätts ned till hälften.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen instämmer med bolaget att den kommunala dricksvattenförsörjningen är prioriterad i jämförelse med eventuell tillkommande verksamhet, vilket innebär att en ny verksamhetsutövares eventuella uttagsbehov ska prövas i förhållande till den kommunala vattentäkten. Om yttre omständigheter förändras, som till exempel grundvattensmagasinets vattentillgång eller behov av ökade uttagsmängder, finns möjligheten att begära omprövning av tillståndet. Den omständigheten att en omprövning är resurskrävande är inte relevant då en tillståndsprocess vanligtvis är ett än mer resurskrävande förfarande.

YTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Statens geologiska undersökning (SGU) har ansett att den aktuella föreskriften om tidsbegränsning inte ska upphävas och har anfört i huvudsak följande. SGU håller med sökanden om att en jämförelse mellan olika verksamheters vattenbehov i princip alltid kommer att leda till att dricksvattenförsörjningen får företräde. Möjligheten att upphäva eller ompröva tillstånd enligt 24 kap. miljöbalken kommer dock troligen i allt större omfattning att behöva nyttjas om klimatförändringarna fortskrider.

Klimatförändringarnas effekter på vattenresurserna är sannolikt en långsam process. Det finns risk att gällande kontrollprogram inte är utformade på ett sådant sätt att man kan fånga upp förändringar i tid. När tidsbegränsade tillstånd förfaller och åter måste prövas så leder detta till att förutsättningarna för fortsatt grundvattenuttag utvärderas på ett förnyat och tillräckligt ingående sätt. Förfarandet ger tid och anledning till eftertanke och sannolikt kan klimatberoende problem upptäckas på ett tydligare sätt.

Det finns fördelar med tidsbegränsade tillstånd både vad gäller allmän vattenförsörjning och även vad gäller industrivattenförsörjning. Även vid utredning av kommunala vattenförsörjningsbehov kan det göras misstag. Ett exempel är pågående ansökan av Orkla Foods Sverige AB där den kommunala brunnen är tillståndsgiven med ett betydligt större uttag än vad den naturligt tillgängliga grundvattenbildningen medger. Kommunen tar dock i praktiken inte ut i närheten av vad domen medger och både kommunens och Orklas vattenförsörjningsbehov skulle i praktiken i dagsläget väl kunna balanseras mot akviferens naturliga grundvattenbildning. Om detta tillstånd hade varit tidsbegränsat hade det kunnat vara lättare att vid nästa tillståndsgivning göra en bättre anpassad fördelning av vattenresursen. Förfarandet med omprövning av tillstånd och villkor är resurskrävande och sällan prioriterat i den omfattning som ofta kunde vara önskvärt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 23 kap. 6 § miljöbalken avgjort målet utan att hålla huvudförhandling.

De frågor som Mark- och miljööverdomstolen ska pröva är dels om tillståndet för bortledning av grundvatten ska vara tidsbegränsat på det sätt som mark- och miljödomstolen har bestämt eller om tillstånd till verksamheten kan ges utan tidsbegränsning, dels om prövningsavgiften ska jämkas.

För att tidsbegränsning av ett tillstånd ska bli aktuell krävs att omständigheterna i det enskilda fallet påkallar en sådan begränsning (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 december 2015 i mål M 9449-14). I ett mål som gällde uttag för

jordbruksbevattning har Mark- och miljööverdomstolen tidsbegränsat tillståndet till 25 år (se MÖD 2013:39). I mål som gällt uttag för dricksvatten har Mark- och miljööverdomstolen inte funnit skäl att tidsbegränsa tillståndet (se utöver ovan nämnda mål M 9449-14 även Mark- och miljööverdomstolens dom den 5 december 2014 i mål M 10121-13).

I detta mål är det, i likhet med målen M 9449-14 och M 10121-13, fråga om tillstånd till grundvattenuttag för kommunal vattenförsörjning. Det vattenuttag som ansökan avser ska alltså tillgodose ett allmänt intresse där behovet knappast kommer att förändras över tiden. Det har inte framkommit någonting i utredningen som utgör skäl att tidsbegränsa tillståndet. Osäkerheter om klimatförändringarnas effekter på lång sikt får hanteras genom att lämpliga villkor föreskrivs för verksamheten samt genom den möjlighet som finns i 24 kap. miljöbalken att återkalla och ompröva tillstånd.

Av 9 kap. 3 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken följer att en mark- och miljödomstol i det enskilda fallet får, med hänsyn till prövningens omfattning, tillsynsbehovet eller annan särskild omständighet minska eller efterskänka en avgift som har beslutats med stöd av förordningen. När det är fråga om vattenverksamhet ska domstolen enligt paragrafens andra stycke, i samband med att handläggningen avslutas pröva avgiftens skälighet med särskild hänsyn till prövningens omfattning. Syftet med bestämmelsen i andra stycket är att prövningsmyndigheten i det enskilda fallet inte ska debitera en avgift som är påtagligt högre än vad som motsvarar kostnaderna för prövningen (se MÖD 2000:57 och där gjorda hänvisningar). Arbete med rent rättsliga överväganden bör normalt inte ingå i det som avses med uttrycket prövningens omfattning (MÖD 2004:27).

I detta fall bedömde mark- och miljödomstolen att målet var av enkel beskaffenhet och avgjorde målet utan huvudförhandling. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att mark- och miljödomstolens prövning endast innefattat sedvanliga åtgärder i ansökningsmål och att det såvitt framgått inte har uppkommit frågor som krävt omfattande utredning. Avgiften framstår därmed i detta fall som påtagligt högre än vad som motsvarar kostnaderna för prövningen. Det finns därför skäl att bifalla bolagets yrkande om att jämka avgiften till hälften.

Sammanfattningsvis ska alltså mark- och miljödomstolens dom ändras på så sätt att tillståndet inte tidsbegränsas samt att prövningsavgiften nedsätts och fastställs till hälften av vad mark- och miljödomstolen bestämt, dvs. 34 200 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2016-04-29

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Peder Munck, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Christoffer Sheats, referent. Föredragande har varit Helen Agah.



VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-10-05
meddelad i
Växjö

Mål nr M 794-15

SÖKANDE

Mullsjö Energi & Miljö AB
Box 800
565 18 Mullsjö

Ombud: Advokat M B

SAKEN

Ansökan om tillstånd till och lagligförklaring av vattenanläggning samt tillstånd till bortledande av grundvatten vid vattentäkten Fisket, Mullsjö kommun

Avrinningsområde: Göta älv (108) SWEREF 99 TM

Brunn nr 6	N: 6420166	E: 435092
Brunn nr 7	N: 6420174	E: 435084
Brunn nr 8	N: 6420194	E: 435288
Brunn nr 9	N: 6420187	E: 435099
Brunn nr 10	N: 6420155	E: 435105

DOMSLUT

Lagligförklaring

Mark- och miljödomstolen lagligförklarar brunnarna 6, 7 och 8 vid Fiskets vattentäkt på fastigheten X i Mullsjö kommun.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Mullsjö Energi & Miljö AB tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till de befintliga brunnarna 9 och 10, vid Fiskets vattentäkt på fastigheten X i Mullsjö kommun, samt tillstånd att för allmän vattenförsörjning ur brunnarna 6, 7, 8, 9 och 10 årligen leda bort grundvatten intill en mängd som tillsammans med uttaget enligt vattendomen A51/1955 får uppgå till 1 600 m³/dygn i årligt medeltal, dock högst med 2 600 m³ under ett och samma dygn.

Dok.Id 341547

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

Tidsbegränsning

Tillståndet gäller i 30 år från lagakraftvunnen dom.

Villkor för verksamheten

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökandena redovisat och åtagit sig i målet.
2. Så länge grundvattenuttag sker med stöd av nu lämnat tillstånd ska sökandena vid uttagsbrunnarna mäta, med fast monterad summerande vattenmätare, den bortledda mängden vatten. Journalföring ska ske en gång varje vecka.
3. Ett observationsrör ska installeras i anslutning till Mullsjökärret för hydrologisk kontroll.
4. Under hela tillståndstiden ska mätning av grundvattennivån ske i uttagsbrunnarna, enskilda brunnar och observationsrör i den omfattning som fastställs i ett kontrollprogram. Resultatet av mätningarna ska journalföras.
5. Journaler över utförda mätningar och observationer ska hållas tillgängliga hos sökanden för var och en som anser sig berörd av vattenverksamheten.

Kontroll

Det åligger sökanden att kontrollera verksamheten i enlighet med vad som angetts i tillståndsansökan och enligt vad sökanden i övrigt åtagit sig. Kontrollen ska dokumenteras skriftligt.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa de ytterligare villkor som kan fordras för kontrollen av verksamheten.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen godkänns.

Oförutsedd skada

Anspraak enligt 24 kap. 13 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada ska, för att få tas upp till prövning, anmälas till mark- och miljödomstolen inom 5 år räknat från då denna dom vinner laga kraft.

Omprövning av tillstånd

Vid omprövning av tillståndet är sökanden enligt 31 kap. 22 § andra stycket 3 miljöbalken inte skyldig att utan ersättning avstå från mer än en tjugonedel (1/20) av den vattenmängd som omfattas av tillståndet till verksamheten.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare preliminärt fastställda avgiften om 68 400 kr, för målets prövning.

Ogillade yrkanden

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om återkallandet av det genom dom A51/1955 meddelade tillståndet för vattenuttag på fastigheten Y i Mullsjö kommun.

BAKGRUND

Vattentäkten Fisket är lokaliserad på fastigheten X i Mullsjö kommun. Vattentäkten Fisket har varit i bruk sedan 1950-talet. Ursprungligen var brunnarna lokaliserade på fastigheten Y där vattenverket fortfarande är lokaliserat. Numera sker uttaget i fem brunnar på grannfastigheten X. Det är okänt när brunnarna 6, 7 och 8 anlades men i vart fall fanns de vid tidpunkten för fastställande av vattenskyddsområdet 1996. Brunn 9 anlades år 2000 och brunn 10 år 2008.

Denna ansökan avser lagligförklaring av brunnarna 6, 7 och 8 och tillstånd till brunnarna 9 och 10 samt uttag av grundvatten ur samtliga fem brunnar. Brunnarna på Y är ej längre i bruk. Dricksvattenförsörjningen i Mullsjö är idag baserad på vattentäkten Fisket. Den normala vattenförbrukningen i Mullsjö uppgår till 1 200 m³/dygn. Verksamhetsområdet för dricksvatten kommer dock att utökas till att omfatta Nyhemsområdet i Mullsjö, varför uttag av grundvatten kan komma att öka något jämfört med dagens faktiska uttag. I Nyhemsområdet i Mullsjö ligger Kärleksuddens vattentäkt som nyligen fått tillstånd (Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen, M 2131-13, se bilaga B). För att vattentäkterna Fisket och Kärleksudden ska kunna utgöra reservvattentäkter till varandra finns ett behov av att kunna ta ut grundvatten vid Fisket upp till den mängd som ansökan avser.

TIDIGARE TILLSTÅND

Det finns ett tidigare tillstånd, Västerbygdens vattendomstols dom A51/1955. Tillståndet omfattar uttag av grundvatten om högst 730 m³ om dygnet på Y. Uttaget får dock i medeltal för år inte överskrida 5,6 liter i sekunden.

ANSÖKAN**Yrkande**

Mullsjö Energi & Miljö AB ("bolaget") yrkar att mark- och miljödomstolen ska lagligförklara brunnarna 6, 7 och 8 och lämna tillstånd till de befintliga brunnarna 9 och 10, alla vid Fiskets vattentäkt på fastigheten X i Mullsjö kommun samt lämna bolaget tillstånd att för allmän vattenförsörjning ur brunnarna

årligen leda bort grundvatten intill en mängd av 1 600 m³/dygn i årligt medeltal, dock högst med 2 600 m³ under ett och samma dygn.

Alla åtgärder ska ske i huvudsaklig överensstämmelse med ansökningshandlingarna och senare kompletteringar.

Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen ska

1. fastställa den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador ska framställas till fem år från dagen då domen har vunnit laga kraft, samt
2. bestämma att vid en eventuell omprövning av verksamheten ska gälla en begränsning enligt 31 kap. 22 § miljöbalken av ersättningsrätten med en tjugondel av värdet enligt andra stycket tredje punkten samma lagrum.

Bolaget yrkar även att mark- och miljödomstolen ska återkalla tillståndet enligt dom A51/1955. Om domstolen skulle finna att det inte är möjligt att återkalla tillståndet föreslår bolaget att det nu ansökta tillståndet förenas med följande villkor: ”Det årliga uttaget från brunnarna 6, 7, 8, 9 och 10 på fastigheten X får tillsammans med uttaget enligt vattendomen A51/1955 i genomsnitt uppgå till högst 1 600 m³ per dygn”.

Rådighet

Grundvattentakten är belägen på fastigheten X som ägs av Mullsjö kommun. Bolaget har därutöver rådighet enligt 2 kap. 4 § andra punkten lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eftersom verksamheten innebär vattentäkt för allmän vattenförsörjning.

Planförhållanden

Det aktuella området omfattas inte av någon detaljplan eller områdesbestämmelser. Vattentakten strider inte mot kommunens översiktsplan 2000. För Mullsjö vattentäkt finns ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter. Dessa planeras att revideras.

Hydrologi

Vattentäkten Fisket är belägen sydost om Mullsjö tätort. Vattentäkten står i kontakt med en isälvslagring som vid vattentäkten varierar mellan 10-15 m enligt tidigare undersökningsborrningar. Bedömd uttagsmöjlighet vid Fisket är 25-125 l/s. En vattenbalans har gjorts för vattentäkten. Den visar att grundvattenbildningen inom området med marginal överstiger det ansökta uttaget. Vattenkvaliteten bedöms som mycket god.

Eftersom vattentäkten är i bruk har det inte varit möjligt att utföra en provpumpning. I slutet av 1960-talet utfördes dock en provpumpning med som mest 2 400 m³ per dygn motsvarande 28 l/s. Då konstaterades att uttaget av denna storlek ur vattentäktsområdet var möjligt samt att avsänkningstratten sträckte sig som mest ca 400 meter från nuvarande brunnsområde i nordöstlig riktning. Den maximala avsänkningen som uppmättes i pumpområden var 4 meter. Det ska dock noteras att provpumpningen skedde uppdelad på tre områden (nuvarande brunnsområde, vid vattenverket och vid ett ytterligare observationsrör i närheten).

Det finns registrerade grundvattenmätningar i totalt åtta observationsrör under perioden 1982- 2003. Mätningarna återupptogs 2014 och antalet rör har utökats. Mätningarna visar att grundvattennivåerna i samtliga observationsrör följer samma variationsmönster och att det inte har skett någon avsänkning av grundvattenytan över tiden.

Uttaget sker i en isälvsavlagring mellan 10-15 m. Brunnarna har följande djup:

Brunn 6: 12,2 m	Brunn 7: 12,6 m	Brunn 8: 14,7 m
Brunn 9: 11,2 m	Brunn 10: 12,0 m	

Influensområdet utgår från dragningen av befintligt vattenskyddsområde som i sin tur baserar sig på en framtida förbrukning på 2 400 m³/dygn och utgångspunkten uppehållstid i grundvattenmagasin på ett år. Sydväst om Fisket avviker dock det bedömda influensområdet från skyddsområdet eftersom man vid dragningen av skyddsområdet tog hänsyn till reservbrunnen på Y.

Miljökonsekvenser

Inom det definierade influensområdet finns enligt SGU:s brunnsarkiv tre brunnar. Det har inte framkommit något vid samrådsmöten som tyder på att det skulle finnas ytterligare brunnar i området. Det har inte heller framförts klagomål på vattenbrist inom området. Grundvattennivåerna i samtliga observationsrör följer samma variationsmönster och någon avsänkning av grundvattenytan har inte skett över tiden. Påverkan på brunnar inom influensområdet bör vara försumbart. Uttaget vid Fisket bör inte heller påverka uttaget vid Kärleksudden. Influensområdena överlappar inte varandra.

Cirka 150 m norr om vattentäkten är Mullsjökärret beläget. Kärret är s.k. rikkärr och har höga naturvärden. Enligt länsstyrelsens inventering (2004) kan sänkning av grundvattennivån påverka kärret negativt. Bolagets bedömning är dock att det uttaget inte påverkar grundvattennivåerna. Hydrologin i kärret bedöms inte påverkas.

Lokalt runt brunnen kan buller orsaka en ogästvänligare miljö för djur. Bullret kommer att dämpas av en överbyggnad. Förorenade områden i närheten av täkten har identifierats. Sannolikheten för att föroreningar från dessa områden ska nå vattentäkten bedöms som liten. Genomförda provtagningar och analyser visar inte heller någon påverkan.

Nollalternativet skulle innebära att vattentäkten vid Kärleksudden måste nyttjas till ordinarie dricksvattenförsörjning. I så fall saknar Mullsjö en reservvattentäkt för tätorten.

De allmänna hänsynsreglerna*Kunskapskravet - 2 kap. 2 § miljöbalken*

Bolaget har genom egen personal och genom att anlita tekniska konsulter tillräcklig kompetens för verksamheten. Bolaget har vidare genom kontroll och uppföljning av den befintliga verksamheten goda kunskaper om dess påverkan på omgivningen.

Försiktighetsprincipen - 2 kap. 3 § miljöbalken

Genom de åtgärder som redovisas i ansökan anser Bolaget att erforderliga försiktighetsmått har vidtagits.

Bästa möjliga teknik - 2 kap. 3 § första stycket andra punkten miljöbalken

Bolaget bedömer att kravet på bästa möjliga teknik är uppfyllt.

Produktvalsprincipen 2 kap. 4 § miljöbalken

Inga kemiska produkter eller biotekniska organismer som befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön kommer att användas vid själva uttaget.

Resurshushållning - 2 kap. 5 § miljöbalken

Användning av grundvattnet som dricksvatten innebär att naturtillgång utnyttjas.

Lokaliseringsprincipen - 2 kap. 6 § miljöbalken

Vattentäkten är belägen i nära anslutning till Mullsjö vattenverk. En alternativ lokalisering på större avstånd medför stora kostnader för anläggning av brunnar, ledningar och eventuellt nytt vattenverk.

Sammanfattningsvis anser bolaget att verksamheten innebär ett iakttagande av hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Berörda fastigheter

Inom det praktiska influensområdet finns ett 20 tal fastigheter och tre enskilda brunnar. Risken för sättningar i området till följd av grundvattenuttag är att betrakta som obefintlig. Detta främst beroende av att jordarten i området utgörs av isälvsmaterial som till största del består av sand och grus. Dessutom finns det mycket lite bebyggelse i området som nästan uteslutande utgörs av skogsmark. Någon ersättningsgill skada på grund av vattenverksamheten bedöms inte uppkomma. Ersättningsförslag är därför inte aktuellt att framlägga. Om skador likväl skulle uppkomma, kan anspråk på ersättning prövas i målet eller enligt reglerna för oförutsedd skada.

Kontroll

Miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll är tillämpliga på verksamheten. Inom bedömt influensområde saknas motstående intressen som motiverar en omfattande kortrollmätning av grundvattennivåer. För uppföljning och översikt över relationen mellan uttag och grundvattennivåer föreslås dock följande: Grundvattenuttaget kommer att mätas med flödesmätare per uttagsbrunn. Grundvattennivå kommer att mätas i uttagsbrunnar och i observationsrör fyra gånger per år. Mätdata hålls tillgänglig av sökanden och kan på anmodan lämnas ut för redovisning.

Samråd

I enlighet med 6 kap. 4 § miljöbalken har samråd skett med länsstyrelsen och övriga särskilt berörda. Länsstyrelsen har i beslut den 1 oktober 2014 funnit att verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Samrådet har därefter kompletterats med en likalydande skrivelse till berörda fastighetsägare. Länsstyrelsen har fattat ett nytt beslut den 8 december 2014 och funnit att verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Oförutsedd skada

Eftersom det saknas anledning att befara att skador och olägenheter av verksamheten uppkommer anser bolaget att den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador till följd av verksamheten ska framställas kan fastställas till fem år från dagen då domen har vunnit laga kraft.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Havs- och vattenmyndigheten avstår från att lämna yttrande.

Sveriges geologiska undersökning anser att grundvattenbildningen som presenterats verkar rimlig och bedömer inte att vattenuttagen kan ge några allvarliga miljökonsekvenser inom tillrinningsområdet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, har inget att erinra mot att tillstånd lämnas men yrkar att ett observationsrör installeras i nära anslutning till Mullsjökärret för att kunna kontrollera en eventuell hydrologisk påverkan på kärret.

Mullsjö kommun genom Miljönämnden i Habo och Mullsjö kommuner samt nämnden för egen del har inget att erinra mot att tillstånd lämnas.

Mullsjö skytteförening har ingen erinran så länge inte skytteföreningens verksamhet blir drabbad praktiskt eller ekonomiskt.

M G och A G påtalar att om berörda fastigheter får negativ påverkan på vattentillgång så bör det ersättas på något sätt. De påtalat också att det finns öring i Skjutbanebäcken, vilka kan påverkas om vattennivån blir lägre.

SÖKANDENS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Länsstyrelsen. Bolaget är berett att installera ett observationsrör i enlighet med länsstyrelsens yrkande.

Mullsjö skytteförening. Bolagets gör bedömningen att det inte föreligger någon risk för att skytteföreningens verksamhet påverkas av vattenverksamheten. Om skada mot förmodan skulle inträffa får den liksom andra skador som kan härledas till bolagets grundvattenuttag betraktas som en oförutsedd skada.

M G och A G. Bolaget gör bedömningen att det inte uppkommer någon skadlig påverkan på de aktuella fastigheterna. Inverkan på vattennivån i Skjutbanebäcken bör vara försumbar och bedöms inte påverka fiskebeståndet i bäcken.

DOMSKÄL

Domstolens sammansättning och eventuell huvudförhandling

Mark- och miljödomstolen bedömer att målet är av enkel beskaffenhet och att det därför med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket lagen (2010:921) om mark- och

miljödomstolar kan avgöras av en rådman och ett tekniskt råd, dvs. utan att två särskilda ledamöter deltar i avgörandet.

I kungörelsen av ansökan angavs av mark- och miljödomstolen att målet kan komma att avgöras på handlingarna. Ingen part har begärt att sådan förhandling ska hållas. Domstolen bedömer att det är uppenbart onödigt att hålla huvudförhandling varför målet med stöd av 22 kap. 16 § andra stycket miljöbalken avgörs på handlingarna.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen anser att den av Mullsjö Energi & Miljö AB upprättade miljökonsekvensbeskrivningen i målet uppfyller kraven på en sådan beskrivning enligt 6 kap. miljöbalken. Den kan därför godkännas.

Rådighet

För att få bedriva vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren enligt 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas. Av 2 kap. 4 § ovan nämnda lag följer dock att den som vill bedriva vattenverksamhet har rådighet som anges i 1 § om vattenverksamheten innebär vattentäkt för allmän vattenförsörjning. Den nu aktuella ansökan avser vattentäkt för allmän vattenförsörjning och Mullsjö Energi & Miljö AB har således den nödvändiga rådigheten.

Tillåtlighet

Ansökt vattenuttag strider inte mot gällande detaljplan eller områdesbestämmelser (2 kap. 6 § miljöbalken). Mark- och miljödomstolen konstaterar att det för Mullsjö kommun finns ett behov av säkerställande av kommunal vattenförsörjning. Mark- och miljödomstolen är av den uppfattningen att det är mycket viktigt att säkra en god vattenförsörjning för landets invånare, genom att ha flera möjliga vattentäkter för det fall att en vattentäkt skulle bli obrukbar. Det är också viktigt att kommunen, när det gäller vattenförsörjningen, beaktar långsiktiga behov.

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att det finns goda möjligheter för vattenuttag vid X, vilket bekräftats av SGU. Det finns tre enskilda vattenbrunnar inom influensområdet men dessa kommer sannolikt inte att påverkas negativt av det sökta uttaget. Inte heller är bedömningen att det föreligger någon större risk för att Mullsjökärret ska påverkas. Mullsjö Energi & Miljö AB bör dock, i enlighet med länsstyrelsens yrkande, under hela tillståndstiden ha ett observationsrör vid Mullsjökärret för att följa upp hydrologin.

M och A G har framfört begäran om ersättning utfall de skulle påverkas negativt av verksamheten samt uttryckt oro över påverkan på vattennivån i Skjutbanebäcken. Bolaget har gjort bedömningen att någon negativ påverkan inte bör uppstå på varken grundvattentillgången eller påverkan på ytvattnet i Skjutbanebäcken. Mark- och miljödomstolen delar den uppfattningen. Mullsjö Energi & Miljö AB har med sitt förslag till villkor tagit på sig att ombesörja att ingen skada ska uppstå till följd av vattenuttaget. Risken för sättningskador med anledning av vattenverksamheten har sökanden visat är obefintlig. Med de förslag på uppföljningar som sökanden åtagit sig bedömer mark- och miljödomstolen det tillräckligt utrett och säkerställt att verksamheten kan bedrivas utan negativ påverkan.

Enligt 16 kap. 2 § miljöbalken får tillstånd lämnas för begränsad tid. Av förarbetena framgår att det kan starkt ifrågasättas om det är riktigt att meddela tillstånd utan tidsbegränsning. En fördel med tidsbegränsade tillstånd är att det på sökandens bekostnad blir regelbundna omprövningar och återkommande uppdatering av villkoren (prop. 1997/98:45). För att tidsbegränsa ett tillstånd krävs det att omständigheterna i det enskilda fallet påkallar en sådan begränsning. Med hänsyn till bl. a. klimatologiska faktorer, eventuellt tillkommande verksamheter eller annan markanvändning inom området samt att en uppföljning av Mullsjökärret ska göras anser mark- och miljödomstolen att tillståndet ska tidsbegränsas. Med hänsyn till Mullsjö Energi & Miljö AB berättigade intresse att få ett tillstånd som är så omfattande i tiden att inte gjorda investeringar riskeras ur ekonomisk synvinkel och att det är fråga om en kommunal vattentäkt bör tillståndets giltighet bestämmas till

30 år (Mark- och miljööverdomstolens dom den 6 maj 2013 i mål M 5298-12). Kommunen ska under hela tillståndstiden följa upp vad som händer med grundvattennivåerna inom påverkansområdet.

Mark- och miljödomstolen finner att den sökta verksamheten är förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2-6 §§ miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk. Mark- och miljödomstolen anser vidare att några sådana skador eller olägenheter som anges i 2 kap. 9 § miljöbalken inte kan förväntas. Undersökningarna inom influensområdet samt utförd vattenbalansberäkning visar att grundvattenuttagen inte kan antas föranleda skador eller olägenheter som inte kan ersättas.

En prövning enligt 11 kap. 6 § miljöbalken visar att den s.k. samhällsekonomiska nyttan överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av vattenverksamheten.

Återkallelse av tillstånd, alternativt uttagsbegränsning

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen skall återkalla det tidigare tillståndet från Västerbygdens vattendomstol (A 51/1955) angående vattentäkt på fastigheten Y. Yrkandet kan emellertid inte bifallas, då det saknar laga grund. De möjligheter till återkallelse som 24 kap. 3 § första stycket 5 p eller 6 p miljöbalken erbjuder kan endast prövas på talan av vissa i 24 kap 7 § miljöbalken angivna myndigheter och inte efter ansökan av tillståndshavaren eller verksamhetsutövaren. Inte heller kan tillståndshavaren åstadkomma ett återkallande av ett vattenrättsligt tillstånd med stöd av 24 kap 8 § miljöbalken. Dess första punkt avser endast upphävande av tillstånd till miljöfarlig verksamhet. Att dess andra punkt inte medger ett fullständigt upphävande av en tidigare vattenrättslig tillståndsdom framgår av prop. 2012/13:35 ss 62 - 63. Därav framgår, att lagstiftaren ansett att det med den då gällande lagstiftningen inte var möjligt att upphäva ett tillstånd på verksamhetsutövarens initiativ, utan att en lagändring krävdes för att möjliggöra detta. Då andra punkten av 24 kap 8 § motsvarar den då gällande 24 kap 8 § i dess helhet men den företagna lagändringen – tillägg av den

nuvarande första punkten - uttryckligen endast avsåg tillstånd till miljöfarlig verksamhet måste enligt domstolens uppfattning den slutsatsen dras, att lagrummet inte kan brukas för återkallelse av vattenrättsliga tillstånd. Inte heller torde någon av de bestämmelser om omprövning av vattenverksamhet som finns i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet kunna ligga till grund för bifall till yrkandet om återkallelse, vilket därför skall avslås.

Däremot finner domstolen inget hinder möta mot att i enlighet med sökandens andrahandsyrkande i denna del låta uttagsbegränsningen bestämmas gemensamt för det nu medgivna uttaget och det uttag som må ske med stöd av det tidigare meddelade tillståndet, vilket inte undergår någon ändring härigenom och inte heller omfattas av den tidsbegränsning varom domstolen förordnat i fråga om det nu meddelade tillståndet. Domstolen bedömer emellertid att begränsningen inte utgör ett försiktighetsmått som kan bestämmas genom villkor, utan att den rör själva tillståndets omfattning och därför skall intas i detta på sätt som framgår av domslutet.

Villkor

Enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken är det verksamhetsutövarens skyldighet att vidta de försiktighetsmått som krävs för att ingen olägenhet ska uppstå för människors hälsa och miljön, dock med den förutsättningen att det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa krav. De villkor som Mullsjö Energi & Miljö AB har föreslagit respektive godtagit för verksamheten bedömer domstolen som tillräckliga och adekvata och kan därför fastställas.

Kontroll

För kontroll av påverkan på omgivningen ska ett kontrollprogram upprättas enligt vad Mullsjö Energi & Miljö AB föreslagit och som anges i domslutet. I övrigt hänvisar mark- och miljödomstolen till kravet på verksamhetsutövarens egenkontroll enligt vad som anges i 26 kap. 19 § miljöbalken vid upprättande av kontrollprogrammet i övrigt.

Oförutsedd skada

Mullsjö Energi & Miljö AB yrkar, gällande tiden för oförutsedd skada, att tiden ska bestämmas till fem år räknat från tiden för lagakraftvunnen dom. Mark- och miljödomstolen anser att, med beaktande av att inga enskilda intressen bedöms kunna påverkas negativt, tiden för oförutsedd skada kan fastställas till fem år räknat från lagakraftvunnen dom.

Omprövning av tillstånd

Enligt 22 kap. 25 § första stycket 14 miljöbalken ska mark- och miljödomstolen i en tillståndsdom bestämma den förlust av vatten som tillståndshavaren enligt 31 kap. 22 och 23 §§ miljöbalken är skyldig att underkasta sig utan ersättning. Av 31 kap. 22 § andra stycket 3 samma balk följer, att det i fråga om grundvattenuttag ska förordnas att en del som inte ersätts ska bestämmas till högst en femtedel och lägst en tjugonedel av värdet av den vattenmängd som omfattas av tillståndet. Domstolen bestämmer andelen till en tjugonedel.

Prövningsavgift

Den prövningsavgift, som mark- och miljödomstolen tar ut i mål om provning av vattenverksamhet, syftar till att täcka kostnaderna för den provning som föranleds av ansökan. Vid en provning enligt 9 kap. 3 § andra stycket förordningen (1998:940) om avgift för provning och tillsyn enligt miljöbalken, finner mark- och miljödomstolen att den avgift om 68 400 kronor som domstolen i beslut den 27 mars 2015 preliminärt har fastställt för målets provning får anses skälig med hänsyn till provningens omfattning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 26 oktober 2015.

Carl-Göran Heden

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Carl-Göran Heden, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström.